

Jaarverslag 2020

BD-Vereniging in 2020

UIT HET HART VAN DE BD-VERENIGING

Het jaar 2020

'Samenwerken is topsport' was het thema van een geanimeerde winterconferentie. Op veel boerderijen werkt een team van ondernemers, medewerkers en vrijwilligers samen en dat levert geregeld vragen op. Goed samenwerken vraagt aandacht en onderhoud. Binnen groepen van BD-Beroepsontwikkeling komt dit thema vaak terug.

Soms lukt samenwerken niet. Alle aandacht binnen de BD-Vereniging voor samenwerken ten spijt, tussen bestuur en medewerkers en tussen medewerkers onderling zijn in 2020 onoverbrugbare kloven ontstaan.

Het was een lastig jaar, waarin ontmoetingen door corona bemoeilijkt werden. Maar ook een jaar waarin we hebben ontdekt dat dingen die onveranderlijk lijken toch kunnen veranderen. Dat vliegtuigen aan de grond blijven staan en dat de lucht dan schoner wordt. Dat meer mensen voor biologisch en lokaal kiezen. Veranderen kan! Als we het echt willen.

Winterconferenties:

Samenwerken is topsport

'De BD Winterspelen, Samenwerken is topsport' was het thema van de Winterconferentie 2020 op 21 februari 2020 op Warmonderhof. In zeven teams oefenden de ruim 60 deelnemers (de helft boeren en tuinders) samenwerk-situaties in allerlei spellen met stokken, smeltende ijsschotsen en teamwaarden. Aan het eind van de dag maakten de teams hun 'oogst' zichtbaar in een kunstwerk: een vrolijk lied, een licht schilderij, een navoelbare mime-voorstelling, een stampende dans.

Ook bij onze Vlaamse winterconferentie op 14 februari in Wortel stond samenwerken centraal. Samen euritmisch bewegen, speed-daten over samenwerk-vragen, een inleiding over het wezenlijke van je eigen vraag en werkgroepen om met de vragen aan de slag te gaan vormden een mooi geheel en een waardevolle dag voor de 26 deelnemers.

< Krijgt het team de ijsschotsen bij elkaar?
Een opdracht bij de Winterconferentie

Ledenblad Dynamisch Perspectief: Thema's bereiken nieuwe netwerken

De vier themanummers van Dynamisch Perspectief vormen ook voor niet-leden een bron van inspiratie. Het eerste nummer van 2020 met als thema 'Samen werken aan vitale landbouw en voeding' gaf inspiratie door uit de Winterconferentie. Het tweede nummer 'Bloemen' gaf een overzicht van allerlei initiatieven op het gebied van bloemeteelt en vond gretig aftrek bij niet-leden. Het derde nummer over 'Korte ketens' werd samen met Stichting Demeter gemaakt en kreeg het thema van de Heerenboeren mee: Natuur gedreven, sociaal verbonden en economisch gedragen! Het vierde nummer over 'Burger-Boer-initiatieven' was prachtig vormgegeven met illustraties van Marijke Faber en vond onder themaredactie van Suzanne van Wezel plaats. Helaas kon de winterconferentie rond dit thema geen doorgang vinden. We zullen nu op de jaardag aandacht besteden aan dit thema.

Bladmanager Loes van Loenen vond in 2020 nieuwe vrijwilligers voor de redactie en enthousiaste thema-redacteuren die met hun kennis en ervaring meer inhoud bieden en daarnaast Dynamisch Perspectief graag onder de aandacht brengen binnen hun netwerk en dat levert nieuwe leden op.

BD-Beroepsontwikkeling: Improviseren tussen de geiten

De BD-beroepsontwikkelings-groepen hebben in Corona-tijd ontdekt hoe belangrijk live-ontmoetingen zijn voor een veilige sfeer waarin inspiratie ontstaat om nieuwe stappen te zetten op het vlak van BD-idealen. Online bijeenkomsten kunnen helpen om elkaar niet uit het oog te verliezen, maar niet om elkaar te bevragen en wezenlijke stappen te zetten in ontwikkeling. We improviseerden met bijeenkomsten van intervisiegroepen in de stal tussen geiten, vaker overdag dan 's avonds, vooral in de zomer, niet meer in de winter. Eén op één coaching liep gewoon door.

De begeleidingsgroep van BD-beroepsontwikkeling begeleidt ook de Collegiale Toetsingsgroepen voor Stichting Demeter, waarbij boeren elkaar bevragen over de essentie van Demeter. Ook deze bijeenkomsten gingen veelal niet door. Stichting Demeter besloot daarom om de bedrijven een jaar extra te geven om elkaar te bezoeken, dus deze ronde loopt van 2020 t/m 2022.

Er werkten 26 begeleiders binnen het project BD-beroepsontwikkeling, twee mensen hebben zich als aspirant gemeld. Er waren afgelopen jaar 18 intervisiegroepen, 2 themagroepen, een wisselend aantal persoonlijke coachings-trajecten en 28 Collegiale Toetsingsgroepen met 5 of 6 bedrijven per groep. Projectleiding is nog steeds het trio Joke Bloksma, Petra Derksen en Jaap Vermeu.

Collegiale Toetsingsgroep kijkt bij Gerard Keurentjes de maaibalk die zo mooi de kruiden in het gras houdt.

Jaarvergadering en Jaardag: Online ontmoeten

De Jaardag van de BD-Vereniging en Stichting Grondbeheer kon niet doorgaan. Een deel van de jaarvergadering (goedkeuring van jaarverslag en begroting en de bestuursverkiezing) is via een online vragenlijst afgehandeld. Maria van Boxtel nam na twee termijnen afscheid als penningmeester. Maria Inckmann-van Gaalen (voorzitter) en Marteniek Bierman werden herkozen. Ook Luc Ambagts werd als bestuurslid gekozen, maar omdat meerdere leden bedenkingen hadden bij de mogelijke belangenverstrengeling van een medewerker die tevens bestuurslid is, heeft Luc zich teruggetrokken.

Het inhoudelijke deel van de Jaardag is vervangen door een webinar op 29 oktober, waarbij het verhaal van Astrid van Zon van Urtica de Vijfsprong centraal stond. In haar visie droeg de overdracht van grond van de Vijfsprong aan Grondbeheer bij aan de continuïteit van de biodynamische zorgboerderij. Het gesprek, met onder andere Kees van Biert en Luc Ambagts, vormde ook een eerbetoon aan Derk Klein Bramel, die zijn familiebedrijf de Vijfsprong heeft getransformeerd naar een zorgboerderij voor de gemeenschap.

PROJECTEN & SAMENWERKING

BD-master van het Eigen Kunnen

In het derde jaar van de 'BD-master van het Eigen Kunnen', een individueel onderzoekstraject met begeleiding, voltooide Martijn van den Huijssen zijn 'Onderzoek naar de effecten van energetische bodemvitalisatie op bodemvitaliteit met behulp van bloesemremedies', dat hij uitvoerde bij enkele tuinders. Tijdens de eindbespreking waren de tuinders, begeleiders en belangstellenden enthousiast over de mooie resultaten en noemden het een prachtig voorbeeld van geesteswetenschappelijk onderzoek. In de loop van het jaar zijn er met zes mensen oriënterende gesprekken gevoerd, maar dit heeft nog niet geleid tot nieuwe coachingstrajecten.

Project Collegiale Keten

Hoe vorm je op een duurzame manier een voedselketen? Een keten niet alleen gebaseerd op economische, maar ook sociale en ecologische principes, waarbij het belang van het geheel de drijvende kracht is achter de individuele ontwikkeling. In het kader van het project Collegiale Keten hebben Marion Schoenmakers en Caro van Roon in de afgelopen drie jaar een methodiek ontwikkeld om samen met bedrijven te werken aan échte samenwerking. De kracht van Collegiale Keten Gesprekken is het werken met alle schakels uit de keten, van boer tot winkelier, van verwerker tot consument. Deze diversiteit stimuleert creativiteit en slagkracht. Gedeelde waarden zoals lef, menselijke maat en betrouwbaarheid worden omgezet in concrete afspraken. Het project is mede mogelijk gemaakt door provincie Gelderland en de EU.

< Deelnemers aan een ketengesprek wisselen uit welke waarden voor hen belangrijk zijn

Op 14 Januari 2020 deed de BD-Vereniging mee aan de 'Kring-loop', een demonstratieve wandeling van BD-boerderij Hoeve Biesland naar het Torentje in Den Haag. Samen met meer dan 60 organisaties hebben wij onder het motto 'De weg vooruit!' een 10 punten-plan aan Minister Carola Schouten overhandigd.

Nieuw: de Boerenraad

In september 2020 is de Boerenraad van start gegaan, om de krachten te bundelen en samen te werken aan natuurgedreven en sociaal verbonden voedselproductie en een vitaal platteland. De BD-Vereniging heeft zich hierbij aangesloten. Andere organisaties zijn: Caring Farmers, BoerenNatuur, Federatie Agro-ecologische Boeren, Toekomstboeren, CSA Netwerk, Vereniging Bio tuinders, Netwerk Biocyclische vegan landbouw, Netwerk Grondig, Netwerk Natuurinclusieve Landbouw, Stichting Voedselbosbouw en Arjan Monteny.

BD & Demeter samen sterk

De BD-Vereniging werkt intensief samen met Stichting Demeter, BD Grondbeheer, Warmonderhof, Kraaybeekherhof en andere organisaties. Zo hebben zij zich in 2020 samen ingezet voor het Demeter Plein op de Biobeurs, de productie van de Demeter Monitor, Toekomst Zaaien en het Demeter-webinar over 'De ordenende levensprocessen achter onze gezondheid'.

Financieel verslag van het bestuur over 2020

Hoewel de kosten de afgelopen jaren zijn aangepakt geeft de BD-vereniging nog steeds meer uit dan er binnenkomt aan vaste inkomsten via de ledenbijdrage. De vastgestelde begroting ging uit van een tekort 43.000 euro. Initieel bleef het bestuur binnen deze begroting. Tijdens de bestuursvergadering in mei 2021 werd besloten om, uit voorzorg, extra voorzieningen in de jaarrekening op te nemen. Het tekort in 2020 kwam daarmee op 64.415 euro. Het gehele tekort

komt ten laste van de algemene reserves.

Ook dit jaar heeft de kascommissie de cijfers gecontroleerd. De kascommissie gaat na of de financiële weergave in overeenstemming is met de hieraan ten grondslag liggende administratie van de Vereniging. Uit hun rapport 'feitelijke bevindingen' – aangeboden aan het bestuur – blijkt dat er geen onjuistheden waren en het jaarverslag in overeenstemming is met de administratie. Carmencita de Ruiter voerde in 2020 de administratie en we danken haar daarvoor.

Exploitatie	resultaat 2018	begroting 2019*	resultaat 2019	begroting 2020	resultaat 2020	begroting 2021
Inkomsten						
Contributies	117.265	130.000	120.700	125.000	125.087	125.000
Giften	23.303	25.000	12.577	15.000	11.151	15.000
Samenwerking partners (AViN/Demeter)	0	3.000	0	4.000	0	4.000
Advertenties, DP's en boekenverkoop	5.325	7.500	5.191	6.000	9.798	5.000
Subtotaal	145.893	165.500	138.468	150.000	146.036	149.000
Uitgaven						
Indirecte kosten						
Personeels- en medewerkerskosten	71.994	90.000	94.252	71.000	70.348	65.000
Huisvestingskosten	3.615	3.000	4.293	4.000	4.012	5.000
Kantoorkosten	7.134	10.000	9.481	9.000	8.901	9.000
Bestuur / beheer / accountant	14.049	10.000	17.854	15.000	10.935	15.000
Communicatiemiddelen	0	5.000	3.926	1.000	1.614	10.000
Subtotaal	96.792	118.000	129.807	100.000	95.810	104.000
Dynamisch Perspectief	38.129	45.000	44.424	45.000	44.139	35.000
BD-beroepsontwikkeling*	21.965	25.000	23.577	25.000	13.360	0
Projecten **				23.755	31.969	
Webwinkel inkoop en kosten					214	5.000
Voorziening				-50	25.000	
Financiële baten en lasten					-41	
Totale uitgaven	156.886	188.000	197.808	170.000	210.451	144.000
Resultaat	-10.993	-22.500	-59.340	-43.705	-64.415	5.000

* gaat per 2021 naar WS fonds

** per 2020 in WS fonds

Inkomsten

De inkomsten van de Vereniging zijn naast schenkingen primair de bijdrage van de leden en de beroepsleden. We ontvangen regelmatig giften en soms een nalatenschap. Ook is het mogelijk periodiek te schenken met een overeenkomst voor minimaal 5 jaar. Voor al deze vormen van schenken zijn we de gulle gevers zeer dankbaar.

Drie jaar geleden is een variabele contributieregeling ingevoerd, waarbij elk lid zelf kan kiezen voor een norm-, minimum- of steunbedrag. De inkomsten stegen naar 125.087 euro. Meer leden kozen

voor het steunbedrag.

Ook dit jaar hebben we veel aandacht en tijd besteed aan het ontvangen van de bijdragen. Voor een deel komt dit omdat de gegevens die we als Vereniging hebben niet meer actueel zijn. We zijn dit jaar wel gestart met het stimuleren van de automatische incasso. Een zestigtal leden heeft na diverse aanmaningen niet betaald en we hebben besloten om hen uit het bestand te halen.

De overige inkomsten bestaan naast de giften en inkomsten uit verkoop van Dynamisch Perspectief, boeken en advertenties. De rente-inkomsten zijn in de afgelopen jaren steeds verder gedaald door de lage rentestand.

Totale inkomsten: € 146.036.

Balans

Activa	01-01-2020	31-12-2020
Materiele vaste activa		
Inventaris	838	652
Financiële vaste activa	0	37.500
Totaal vaste activa	838	38.152
Vlottende activa		
Voorraden	0	2.464
Vorderingen op leden	6.323	5.853
Dubieuze debiteuren (leden)	-6.250	-4.500
Vorderingen op handelsdebiteuren	20.800	1.680
Waarborgsommen	810	810
Overlopende vorderingen	15.805	2.317
Totaal vlottende activa	37.488	8.624
Liquide middelen	217.864	130.584
Totaal activa	256.191	177.360
Passiva		
Eigen vermogen		
W.Schilthuisfonds	191.483	130.122
Algemene reserve	9.516	6.463
Totaal eigen vermogen	200.999	136.585
Kortlopende schulden		
Handelscrediteuren	17.911	8.769
Overige passiva	32.656	3.922
Reserveringen (publicatie en personeelskosten)	4.624	28.084
Totaal kortlopende schulden	55.192	40.775
Totaal passiva	256.191	177.360

Uitgaven

In de Vereniging hebben we twee soorten kosten. Enerzijds zijn dat de basiskosten en Dynamisch Perspectief, anderzijds de kosten voor BD-beroepsontwikkeling en projecten die bijdragen aan de doelstelling van de Vereniging, namelijk het bevorderen en ontwikkelen van de biologisch-dynamische landbouw en voeding in Nederland.

De basiskosten van de vereniging: subtotale € 95.810

De kosten voor personeel, huisvesting, leden- en financiële administratie, bestuur en communicatie werden begroot op 100.000 euro. De kosten voor bestuur, beheer en accountant waren uiteindelijk lager dan begroot.

Ons blad Dynamisch Perspectief: subtotale € 44.139

Dynamisch Perspectief vormt een belangrijke verbindende schakel binnen de vereniging. De vier themanummers vormen ook voor niet-leden een bron van inspiratie (zie Jaarverslag p 3).

BD-Beroepsontwikkeling: subtotale € 13.360

Bijeenkomsten in het kader van de BD-beroepsontwikkeling (zie Jaarverslag p 3) konden veel minder plaatsvinden door de coronacrisis. Daardoor is bijna de helft minder uitgegeven dan begroot.

Projecten: subtotale € 31.969

De projecten werden gecoördineerd door de beleidsmedewerker Luc Ambagts. We hebben een indicatie gemaakt van zijn uren en 10.000

euro doorgerekend naar de projecten. Zo'n project was bijvoorbeeld het project over bedrijfsindividualiteit, van Luc Ambagts en Albert de Vries. Er werden al enkele publicaties aan gewijd, onder andere in Dynamisch Perspectief. Andere grotere uitgaven waren de winterconferentie 6952 euro, de bijdrage aan de BIO beurs 3509 euro en Voedsel Anders 3000 euro. Aan het Stijgbeelden onderzoek van Ronald de Vletter gaven we 2000 euro uit. Dit onderzoek financieren we samen met de Iona Stichting.

Toelichting op de balans

Aan het einde van het boekjaar 2020 was er 130.584 euro aan liquiditeit aanwezig. De boekwaarde van de vaste activa eind 2019 was 838 euro. Eind 2020 was dit 38.152 euro. Hier is een lening opgenomen van 37.500 euro die wij als voorschot hebben betaald aan het project Collegiale Keten. De terugbetaling van dit bedrag wordt verwacht in het tweede kwartaal van 2021. De vaste activa daalden door afschrijving naar 652 euro. Bij debiteuren staat nog een forse vordering op leden. Er zijn extra belondes geweest om deze leden aan te moedigen lid te blijven en hun bijdrage te voldoen. We moeten er rekening mee houden dat we een groot deel van dit bedrag 5853 euro af moeten schrijven. Er is daarom een voorziening genomen van 4.500 euro. De hoogte van het bedrag crediteuren is normaal voor een vereniging van onze omvang. Het totale Eigen Vermogen is afgenomen tot 136.585 euro.

Verwachtingen komend boekjaar

We zien dat het Eigen Vermogen van de Vereniging jaarlijks afneemt. Het bestuur heeft de ambitie uitgesproken om die tendens te doorbreken en heeft daarop diverse maatregelen genomen. In de eerste plaats werd er in 2020 een stop op nieuwe

projecten ingesteld. Daarnaast ligt er nu een realistische begroting voor 2021, die afsluit met zwarte cijfers. We zullen we meer projectgericht werken met ZZP'ers en vrijwilligers en sluiten geen vaste contracten meer af.

De Vereniging wil sterker inzetten op ondersteuning en ontwikkeling van de BD-beweging in Nederland. Het is nodig om gericht te werken aan het verwerven van fondsen en de aanwas van leden. Daarnaast maken we een scherper onderscheid tussen kosten en uitgaven die direct gerelateerd zijn aan de Vereniging en kosten van projecten. Deze projecten werden altijd al gefinancierd vanuit het Willy Schilthuisfonds, maar doordat het fonds per 2021 een eigen verlies- en winstrekening krijgt, kunnen Verenigingskosten niet meer ten laste gebracht worden van het Willy Schilthuisfonds. Dit ontwikkeling maakt het ook mogelijk om het Willy Schilthuisfonds beter te profileren en nieuw schenkgeld aan te trekken.

De verhuizing naar Kraaybeekerhof en de deelname aan de coöperatie maken het makkelijker om samenwerkingen aan te gaan en daarmee ook financiële risico's te spreiden.

Het bestuur zet actief in op het werven van leden. Een eerste actie is geweest om alle Demeter-licentiehouders, die nog geen lid zijn van de Vereniging, een gratis lidmaatschap aan te bieden voor een jaar als kennismaking. Nieuwe licentiehouders krijgen een jaar lidmaatschap aangeboden door Demeter. We streven er naar dat alle licentiehouders lid zijn. Verdere groei van het ledenaantal zullen we, als boer-burger-organisatie, gaan realiseren door mensen die de BD-landbouw ondersteunen, ook de stap te laten maken naar het lidmaatschap. Een plan hiervoor voeren we in de tweede helft van 2021 uit.

Vereniging voor
Biologisch-Dynamische
Landbouw en Voeding

colofon

© 2020 Vereniging voor
Biologisch-Dynamische
Landbouw en Voeding
Diederichslaan 25c
3971 PA Driebergen
T 0850 609044
bureau@bdvereniging.nl
bdvereniging.nl

Foto's: Dick Boschloo
(JV p1,2,4), WWF Natasja
Oerlemans (JV p5), Joke
Bloksma (JV p3 rb),
herenboeren.nl (JV p5 ro)